

MESTO BREZNO – MESTSKÝ ÚRAD BREZNO

odbor investičný

Námestie gen. M. R. Štefánika 1/1, 977 01 Brezno

Mesto Brezno
Útvar primátora mesta Brezna
Nám. gen. M. R. Štefánika 1/1
977 01 Brezno

Váš list značky/zo dňa Naše číslo
MsÚ-2025/7506-02
MsÚ-37963/2025

Vybavuje/☎ Brezno
Mgr.art. Kamenská/048/2856 04.08.2025
602

Vec

Podnet na zaradenie objektu „Pomník Milana Rastislava Štefánika“ do Registra pamätihodností mesta Brezna

Navrhujem, aby bol objekt „Pomník Milana Rastislava Štefánika“ nachádzajúci sa pred budovou na adrese Nám. gen. M. R. Štefánika 47/55 (Radnica), parcela č. C-KN 2926/1, majiteľom ktorého je Mesto Brezno, Nám. gen. M. R. Štefánika 1/1, 977 01 Brezno zaradený do Registra pamätihodností mesta Brezna.

Ako dôvod na zaradenie predmetného objektu/súboru objektov uvádzam nasledovné:

Pomník Milana Rastislava Štefánika v Brezne predstavuje významný umelecký aj historický objekt. Ide o realistické zobrazenie jednej z najvýznamnejších osobností slovenských dejín – generála, astronóma, diplomata a spoluzakladateľa prvého československého štátu.

Autorom bronzovej sochy je akademický sochár Jozef Pospíšil, pričom podstavec navrhol architekt Emil Belluš, jedna z najvýraznejších osobností modernej slovenskej architektúry 20. storočia.

Pomník bol slávnostne odhalený 5. mája 1929 pri príležitosti 10. výročia tragickej smrti M. R. Štefánika. Bol symbolom vďaka občanov Brezna za jeho prínos k vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov. V roku 1952 bol však pomník z námestia odstránený v dôsledku spoločensko-politických zmien v Československu. Plánované roztavenie sochy sa však vďaka obetavosti a statočnosti občanov Brezna neuskutočnilo – takmer štyri desaťročia dielo ukrývali a chránili. Vďaka ich úsiliu mohol byť pomník v roku 1990 reінštalovaný na pôvodné miesto a opäť sa stal súčasťou verejného priestoru mesta. Je preto nielen významným výtvarným dielom, ale aj symbolom historickej pamäte, národného povedomia a občianskej odvahy.

Tel.:	Fax	IBAN	IČO/DIČ	E-mail	Internet
+421 48 2856301 +421 48 2856 602	-----	Prima banka Slovensko a.s. SK97 5600 0000 0020 0279 1001	00313319 2020398391	podatelna@brezno.sk alzbeta.kamenska@brezno.sk	www.brezno.sk
Úradné hodiny Stránkové hodiny	Pondelok 7.30 - 11.30 12.30 - 16.00	Utorok nestránkový deň okrem klient. centra a pokladne 7.30 - 11.30 12.30 – 15.00	Streda 7.30 - 11.30 12.30 - 16.30 pokladňa a osvedčovanie do 16:00	Štvrtok nestránkový deň okrem podateľne 7.30 - 11.30 12.30 – 15.00	Piatok 7.30 - 11.30 12.30 - 15.00

Význam tejto sochy presahuje hranice Slovenska. Jej identické dvojča bolo slávnostne odhalené 4. mája 1999 vo francúzskom Meudone – meste, kde Štefánik pôsobil ako astronóm. Socha tam stojí pred miestnou hvezdárňou ako prejav uznania jeho vedeckej a diplomatickej činnosti.

Z týchto dôvodov navrhujeme zaradiť pomník Milana Rastislava Štefánika medzi pamätihodnosti mesta Brezno – ako významné umelecké dielo, historický symbol a prejav trvalej úcty k osobnosti európskeho významu.

Ing. Veronika Boháčiková, PhD.
Vedúca odboru investičného

Príloha

Príloha č. 1: Dokument č. 1 - Časopis spoločnosti M. R. Štefánika Bradlo č. 74 (december 2017) strana č. 16 – Výpisy z kroniky Štátnej ľudovej školy na ul. Hradby v Brezne, autor príspevku Vladimír Faško

Príloha č. 2: Historická fotografia – Detail sochy

Príloha č. 3: Historická fotografia – Záber sochy pred radnicou

Príloha č. 4: Historická fotografia – Záber sochy v kontexte námestia

Príloha č. 5: Fotografia – Súčasný stav

Príloha č. 6: Fotografia – Súčasný stav v kontexte námestia

Tel.:	Fax	IBAN	IČO/DIČ	E-mail	Internet
+421 48 2856301 +421 48 2856 602	-----	Prima banka Slovensko a.s. SK97 5600 0000 0020 0279 1001	00313319 2020398391	podatelna@brezno.sk alzbeta.kamenska@brezno.sk	www.brezno.sk
Úradné hodiny Stránkové hodiny	Pondelok 7.30 - 11.30 12.30 - 16.00	Utorok nestránkový deň okrem klient. centra a pokladne 7.30 - 11.30 12.30 – 15.00	Streda 7.30 - 11.30 12.30 - 16.30 pokladňa a osvedčovanie do 16:00	Štvrtok nestránkový deň okrem podateľne 7.30 - 11.30 12.30 – 15.00	Piatok 7.30 - 11.30 12.30 - 15.00

Otvárame kroniky a pamätnice

Tragická udalosť 4. mája 1919 nenechala bez smútku, vďaka čomu sa práca vykonaná pre vznik ČSR ani vtedajších predstaviteľov mesta Brezna a učiteľov Štátnej ľudovej školy v Brezne. Náhoda chcela, že sme našli Kroniku tejto školy, kde udalosti a práca gen. Štefánika oslovila aj kronikára vtedajšej školy, kde zachytil priebeh udalostí na škole a v našom meste, ktoré našim čitateľom a priaznivcom nášho hrdinu týmto chceme priblížiť.

Z kroniky Štátnej ľudovej školy na ul. Hradby v Brezne
(výpisy robené podľa gramatiky dvadsiaty rokov
XX. storočia)

4. mája 1920 na ohradenom mieste bol zasadený stromček – lipka (dodnes sa nachádza na dvore školy). Vo všetkých triedach učiteľia čítali životopis veľkého syna národa slovenského.

7. mája 1921 v školách a na verejnosti na pamiatku Milana Rastislava Štefánika bola vykonaná prednáška Karola Rapoša.

3. mája 1922 večer vo dvorane bola verejná oslava a 4. mája každý triedny učiteľ vo svojej triede primeraným spôsobom vyložil význam nášho národného hrdinu.

1923 – smutná spomienka zahynutia M.R.Štefánika bola v každej triede učená. Každý učiteľ sa snažil svojim žiakom vysvetliť veľký význam straty veľkého muža, národovca, postaviť ho za vzor lásky a obetavosti.

Zavedená verejná zbierka na podstavenie mohyly vyniesla 7.530,00 Kčs

4.mája 1924 taktiež pekne bol oslávený deň výročia nášho národného veľikána Dr.M.R.Štefánika. Slávnostnú reč mal Ján Repka, zástupca správcu ľudovej školy. Dňa 4.mája1924 polozenie základného kameňa Štefánikovo pomníka na Bradle pri účasti veľkého množstva československého národa

25.marca 1925 bol zvolaný prípravný výbor v zasadacej sieni mestského domu, ohľadom postavenia pomníka Dr.M.R.Štefánika. Na schválenie boli pozvané všetky úrady mesta. Utvoril sa užší výkonný výbor, ktorého úlohou bude previesť zbierky v meste i na vidieku. Pomník má byť postavený pred mestským domom, ktorý priestor bude zriadený v park. Do prípravného výboru bola vyslaná zo zboru sl. Berta Hudobová, def.učiteľka.

1927/28 -Krásna idea postaviť nášmu hrdinovi, osloboditeľovi, Dr. M.R.Štefánikovi na námestí pomník vznikla v roku 1923 u Mateja Nováka, učiteľa na odpočinku, ktorí na stavbu pomníka ihneď venoval 1.000,00 Kčs. Mestská rada sa uzniesla postaviť tento pomník na zasadnutí 27. 3. 1925. Prípravné práce zo strany mesta boli prevedené v rokoch 1927/28. Dľa údajov terajšieho starostu mesta Emila Kusého, pomník bude postavený pred mestským

domom v ohradenom parku. Odhalenie pomníka je určené na 28. októbra 1928 na desiate výročie republiky.

Pre postavenie pomníka boli tri návrhy odmenené:

1. Návrh so značkou „Diplomat“, ktorého autorom boli sochár Jozef Pospíšil a ing. arch. Emil Belluš bol odmenený cenou Kčs 1.500,00.

2. Druhý návrh pod značkou „Letúň“, ktorého autormi boli sochár Majerský a arch. Murtin odmenený Kčs 1.000,00

3. Návrh bol zakúpený za obnos 1.000,00 Kčs od prof. Emila Ballu z Bratislavy pod značkou „Energia“ a bol zaslaný mestu.

Socha bola postavená, v dňoch 4. a 5. mája 1929 slávnostne odhalená za účasti veľkého počtu návštevníkov mesta Brezna.

Aký bol je osud lipky? Bola zasadená v dvadsiatych rokoch minulého storočia na dvore bývalej Štátnej ľudovej školy (kde som aj ja v rokoch 1946–1954 chodil). Lipka dodnes rastie, mohutnie a pripomína generáciám slávne dni, keď sa Brežňania rozhodli zasadiť strom, postaviť pamätník hrdinovi slovenského národa.

Vladimír Faško

DLHO HĽADANÁ FOTOGRAFIA...

Pri jednej z návštev v Martine sa mi dostal do rúk Zápiskník Ing. Milana Hriňa, dlhoročného kronikára Klubu priateľov TGM a MRŠ. No, nebolo to však tak, že by som si ho chcela prisvojiť, ale ponúkol mi ho k nahliadnutiu súčasný predseda klubu PaedDr. Ivan Šabo s tým, aby som aj ostatným záujemcom sprístupnila informácie, ktoré by boli nové, resp. nepoznali ich iní ľudia na Slovensku.

Listujúc v zápisníku upútala ma fotografia mladej ženy - Emílie Chovanovej, ktorej podobizeň sme doteraz nemohli nikde objaviť. A tiež citácie dvoch pohľadníc, ktoré jej Milan Rastislav z cesty po svete napísal.

Pozdravy Milana Rastislava Štefánika veľaváženej Milčike Chovanovej do Ambrózfalvy: (Volali ju Milča, mala krásne modré oči, nikdy sa nevydala. Posledný krát položila na Bradlo kyticu ruží 4.8. 1948. Miluška bola dcéra evanjelického farára.)

I. Miluška, azda som sa veľmi neprevinil, že na okamih som privolať naspäť svoje detstvo a mládenecké sny. Z domoviny citrónovníkov úprimný, vreľý pozdrav posielam Vám, tete, ujovi a ostatným.

II. O päť dní, z Palerma si opäť spomenul na Emíliu a na jej „príbuzenstvo“ vreľým pozdravom

III. Na začiatku roku 1906 letel z Paríža ďalší pozdrav „Milá Milčo, Váš milý list som dostal len teraz, lebo dlhší čas som sa túlal po veľkom svete. Bývam v Paríži a preto prosím Vás, buďte taká láskavá a prípadne si všimnite dolevedenú adresu. V najbližších dňoch Vám pošlem list. Nateraz len úprimné príbuzenské pozdravy Dr.Štefánik.

- mg -

Emília Chovanová nosila Štefánika vo svojom srdci až do smrti. Nikdy sa nevydala, hoci nemala nízku o nápadníkov

Príloha č. 3: Historická fotografia – Záber sochy pred radnicou

Príloha č. 4: Historická fotografia – Záber sochy v kontexte námestia

Príloha č. 5: Fotografia – Súčasný stav

Príloha č. 6: Fotografia – Súčasný stav v kontexte námestia

